

PYHTÄÄPYTTIS

Tiennäyttäjä jo vuodesta 1347

Lausunto Kymenlaakson HVA:n palvelurakenne- ja palveluverkkoesityksestä

KH 20.5.2024

Kertokaa yleiset havainnot ja kommentit palvelurakenteen ja palveluverkon muutosesityksestä

- Henkilöstön saatavuus vaikuttaa olevan esityksessä nostettu kenties keskeisimmäksi tekijäksi palvelupisteiden määrää suunniteltaessa. Tämä on sikäli loogista, että esimerkiksi kustannussäästöjen potentiaali palvelupisteitä sulkemalla lienee pieni ja sellaisenakin teoreettinen.
- Eri terveysasemien riskianalyysissä ei ole kuitenkaan otettu huomioon esimerkiksi viime vuosina vallinnutta hoitoonpääsyn tilannetta eri yksiköissä. Tehokas hoitoonpääsy suhteessa käytössä oleviin resursseihin kertonee hyvin organisoidusta toiminnasta yksikössä. Tällaisten yksiköiden toimintamalleista löytynee vastauksia myös koko alueen palveluverkon kehittämiseksi. Palvelujen keskittäminen tuskin ratkaisee matalan kynnyksen hoitoonpääsyn ongelmaa.
- Vaikka alueen asukkaita on kuultu esityksen valmistelussa, vaikuttaa esitys lähtevän melko vahvasti hyvinvointialueen oman palvelutuotannon näkökulmasta. Tulisiko asukkaiden tarpeesta lähtevää näkökulmaa tehostaa valmistelussa?

Esitettyjen toimenpiteiden mahdolliset vaikutukset edustamanne tahon toimintaan

- Pyhtään kunta katsoo, että sote-lähipalvelujen tuottamisella Pyhtään omassa yksikössä on erittäin keskeinen elinvoimavaikutus kunnan kannalta. Näemme lisäksi, että em. elinvoimavaikutuksella taas on myös vaikutus hyvinvointialueen palvelutuotannon loppukustannuksiin väestön hyvinvoinnin lisääntymisen tai vähentymisen vuoksi.
- Elinvoimavaikutuksessa on keskeistä myös paikallisten yritysten toimintaedellytysten huomiointi (Esim. työvoiman saatavuus). Vastaavasti yrittäjyys ja toimeliaisuus paikkakunnilla tukee elinvoiman kautta myös sote-kulujen kehitystä.

Mitä hyötyjä tunnistatte esityksessä?

- Uusien palvelumuotojen tarkastelu on eittämättä hyödyllistä.
 - Erityisesti palveluketjujen saumattomuuden kehittäminen ja paljon palveluja käyttävien tunnistaminen ja tehokkaampi hoitaminen on keskeistä.
- Esityksen mukainen verkon suunnittelun vaiheistus on järkevää.

Mitä haittavaikutuksia tunnistatte muutosesityksen osalta ja miten haittavaikutuksia voidaan pienentää?

- Palveluverkon keskittämisellä vastataan lähinnä toiminnan järjestäjän toiminnassaan tunnistamiin riskeihin, eikä välttämättä alueen väestön tarpeisiin tai edes kokonaistaloudellisesti edullisimpaan järjestämismalliin.
 - Esimerkiksi strateginen linjaus oman toiminnan suosimisesta hybridimallien sijaan on tutkimustenkin valossa epäedullinen ja tuntuu lähinnä ideologiselta.
 - Alueen asukkaiden tarpeet ja toiveet on otettava huomioon ensisijaisina. Lisäksi erilaisten tuottamistapojen tulee olla lähtökohtaisesti ”samalla viivalla” jokaista palveluketjua arvioitaessa. Jos esim. yksityinen tuottaja on kokonaistaloudellisesti edullisempi, tulee tätä vaihtoehtoa käyttää.
- Sote-palveluverkolla on keskeinen vaikutus alueen kuntien ja kunnan osien elinvoimaan. Ja elinvoimalla taas vaikutusta koko alueen sote-kulujenkin ”loppulaskuun”. Tarkoituksena ei voi olla luoda alueelle ”syrjäkyliä” ja toisaalta vastata palvelukeskittymillä lähinnä kaupungistumisen lieveilmiöihin.
 - Palveluverkkoa ei tule keskittää liiaksi.

Miten edustamanne taho voisi osaltanne tukea palvelurakenteen ja palvelunverkon muutosta?

- Pyhtään mallin myönteiset kokemukset ovat hyödynnettävissä koko Kymenlaaksossa.
 - Erinomaisesti toimivat lähipalvelut Pyhtäällä järjestettynä ovat laajennettavissa palvelemaan nykyistä suurempaa asiakaskuntaa, yhtä kuntaa suuremmalla alueella.
 - Pyhtään sotekeskus on luonteva ruotsinkielisen palvelun tarjoaja koko hyvinvointialueelle. Palveluita voivat halutessaan käyttää myös Itä-Uudenmaan asukkaat. Samalla varmistetaan toimiva kaksikielinen palvelu koko hyvinvointialueelle, sillä Pyhtää on Suomen itäisin kaksikielinen kunta.
 - Pyhtäällä käytössä olleen ulkoistetun sotemallin hyödyt ovat olleet selkeitä. Yksityisen sektorin kustannustehokkuudesta ja parhaista käytännöistä myös hyvinvointialueen kokoisen toimijan voisi olla kannattavaa hakea ratkaisuja palveluiden tuottamiseksi.
 - Esim. iltavastaanottoja on hyödynnetty kokonaispalvelun ja esimerkiksi Pyhtään ikääntyneiden palveluasumisen tueksi ja hoitoonpääsyn helpottamiseksi, ja niitä tulisi jatkossakin tarjota.

Mihin käytännön asioihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota palveluverkkosuunnitelman toimeenpanossa?

- Aiemmin esitetyn seitsemän sote-keskuksen mallin sijaan tulisi palveluverkkoa valmistella esimerkiksi 8-9 käyntimäärissä ja väestöpohjan osalta selvästi erottuvien yksiköiden pohjalta, koska yksiköt erottuvat selvityksissä melko selvästi. Matalan kynnyksen lähipalvelujen takaaminen (resursseja tehokkaasti hyödyntäen) lienee lopussa kustannustehokkain vaihtoehto palvelujen keskittämisen sijaan.
- Tutkimusten mukaan hyvin pieni osa väestöstä käyttää valtaosan kaikista sote-palveluista. Tämän ”segmentin” palvelujen tuottamisessa piilee täten luonnollisesti vastaus valtaosaan sote-palvelutuotannon ongelmista ja kohtalonkysymyksistä.
- Palveluverkon suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös julkisen sektorin omasta toiminnasta poikkeavat palvelujen tuottamistavat. Lienee melko kiistaton tosiseikka, että oikein kilpailutettuna ja markkinat hyödyntäen esimerkiksi yksityisten palveluntuottajien käyttö tehostaa koko palvelutuotannon ketjua ja siihen kuuluvia yksiköitä. Tämä on melko selvää jo julkisen ja yksityisen sektorin perustoimintalogiikoita tarkastelemalla.